

1483-о заседание, 5-7 декември 2023 г. (формат „Права на човека“)

Права на човека

H46-11 Група Великова срещу България (жалба № 41488/98)

Наблюдение на изпълнението на решенията на Европейския съд

Относитими документи

DH-DD(2023)1209, CM/ResDH(2020)198, H/Exec(2023)14, CM/Del/Dec(2021)1419/H46-10

Жалба	Дело	Решение от	Окончателно на	Индикатор за класификация
41488/98	ВЕЛИКОВА	18/05/2000	04/10/2000	Комплексен проблем
77938/11	ДИМИТРОВ И ДРУГИ	01/07/2014	17/11/2014	
50494/19	ИГНАТОВ	03/05/2022	03/05/2022	
67258/13	МЮМЮН	03/11/2015	03/02/2016	
38152/11	СТОЙКОВ	06/10/2015	01/02/2016	
78907/16	ЯНЧОВИЧИН	16/03/2021	16/03/2021	
840/18	ПОЛФРИЙМАН	08/06/2021	08/06/2021	
37801/16	РИБЧЕВА И ДРУГИ	30/03/2021	30/06/2021	

Описание на делата

Тези дела се отнасят главно до смъртни случаи, малтретиране, включително изтезания, и липса на навременна медицинска помощ по време на арест, полицейско задържане или в местата за лишаване от свобода, както и до липсата на ефективно разследване на тези събития или на по-широките обстоятелства, свързани със загубата на живот в контекста на полицейски операции (нарушения на чл. 2 и чл. 3).¹ Фактите са се случили в периода между 1993 г. и 2019 г. По делото *Мюмюн* Европейският съд установява освен това, че неефективността на разследването се дължи главно на липсата на самостоятелен състав, който да криминализира изтезанието като престъпление. Някои дела (*Димитров и други*, *Рибчева и други*) се отнасят по-специално до липсата на ефективно разследване на по-широката картина на едно убийство, като например планирането и провеждането на полицейската операция, наред с другото поради липса на публичност и участие на жалбоподателите във вътрешни проверки на Министерството на вътрешните работи.

Състояние на изпълнението на решенията

В настоящата група дела са разгледани мерките, необходими за преодоляване на недостатъците на разследванията на действия на служители на правоприлагащите органи. Мерките, необходими за преодоляване на недостатъците, засягащи в по-общ план наказателните разследвания, са разгледани предимно в групата дела *С.З.*, която се отнася до системен проблем на неефективните наказателни разследвания в България.

На 11 октомври 2023 г. властите представиха допълнение към доклада за действие (DH-DD(2023)1209), а Българският хелзинкски комитет (БХК) предостави комуникация на 23 октомври 2023 г. (DH-DD(2021)1119).

За подробно представяне вж. H/Exec(2023)14.

Индивидуални мерки:²

¹ С финална резолюция CM/ResDH(2021)29 Комитетът приключи разглеждането на делото *Ангелова* и реши да продължи разглеждането на въпроси, свързани, наред с другото, с навременната медицинска помощ при задържане и средствата за правна защита, в контекста на групите дела *Великова* и *С.З.*

² Разглеждането на 25 дела беше приключено от Комитета (вж. финални резолюции CM/ResDH(2019)44; CM/ResDH(2017)406; CM/ResDH(2019)235; CM/ResDH(2019)236; CM/ResDH(2021)29, CM/ResDH(2021)422).

През декември 2021 г. Комитетът прикани властите, с оглед на невъзможността за предприемане на допълнителни дисциплинарни или наказателни мерки по делото *Мюмюн*, да посочат какви алтернативни мерки (като например прехвърляне на отговорните полицейски служители на длъжности, изключващи работата със задържани лица) съществуват, за да се приложи практиката на Европейския съд, която изисква служителите, осъдени за малтретиране, да бъдат освободени от длъжност. Той също така поиска да се изясни дали са възможни дисциплинарни мерки по делото *Димитров и други*, а също и дали съответните служители са подходящи за работа със задържани лица, тъй като Върховният касационен съд (ВКС) е установил, че те са извършили убийство по непредпазливост, за което наказателното преследване е погасено по давност. Той поиска информация и по делата *Стойков*, *Полфрийман*, *Рибчева и други* и *Янчовичин*. Информацията, предоставена от властите през 2023 г., е обобщена в Н/Ехес(2023)14.

Общи мерки:

- 1) Преглед на общите мерки, предприети до разглеждането на делата през декември 2021 г.

След решението по делото *Великова* или след фактите в него властите приеха важни реформи, които бяха оценени положително от Комитета, като например: (i) въвеждане на съдебен контрол върху прекратяването на досъдебни производства (през 1999 г.) и последващо развитие на уредбата и съдебната практика; (ii) въвеждане на тест за „абсолютна необходимост“ при употребата на сила от полицията (през 2012 г.) и от персонала в местата за лишаване от свобода (през 2017 г.); (iii) многократно подобряване на приложимата уредба относно гаранциите при задържане; (iv) правила за идентифициране на полицейските служители, участващи в специални операции; (v) предоставяне на правомощия на Омбудсмана да действа като национален превантивен механизъм (през 2012 г.). Европейският комитет против изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание (КПИ) отбелязва, че малтретирането от страна на персонала в местата за лишаване от свобода е рядкост.³

- 2) Предишно разглеждане от Комитета

В решенията си, приети през декември 2021 г., Комитетът направи преглед на този напредък и също така определи необходимостта от допълнителни мерки, наред с другото, относно: създаването на национална система за събиране на статистически данни, свързани с малтретирането; въвеждането на разпоредба, криминализираща изтезанията; необходимостта да се обмисли криминализирането на изтъргването на самопризнание от заподозрян, на когото все още не е привлечен като обвиняем на етапа на досъдебното производство; необходимостта от подобряване на прилагането на практика на гаранциите при задържане; необходимостта предварителните проверки и разследванията на твърденията за малтретиране да се възложат на прокурори и следователи, които не са в работни отношения със служителите на правоприлагащите органи, чиито действия се оспорват; необходимостта да се подкрепи по-интензивен мониторинг от страна на Омбудсмана и НПО; и да се осигури възможност за временно отстраняване от длъжност на полицейски служители, обвинени в малтретиране, в съответствие със съдебната практика на Европейския съд. Той също така установи необходимостта от допълнителна информация и оценки в няколко области.

- 3) Информация, предоставена в отговор на предишни решения на Комитета

- a) Разпространеност на малтретирането, мониторинг и статистика

- Механизми за мониторинг: Мониторингът в МВР се осъществява от дирекциите „Инспекторат“ и „Човешки ресурси“. През 2022 г. Омбудсманът, действащ като национален превантивен механизъм (НПМ), е извършил проверки в пет затвора, осем затворнически общежития, четири центъра за задържане и девет районни полицейски управления. В комуникация от октомври 2021 г. БХК споменава ограничения за посещение на някои полицейски управления. През октомври 2023 г. властите са посочили, че през последните две години представители на БХК са посещавали стотици пъти места за задържане на границата.

- Доклади за малтретиране: Що се отнася до местата за лишаване от свобода, в доклада си от 2022 г. за посещението си през октомври 2021 г.⁴ КПИ отново отбелязва, че малтретирането от страна на персонала на затвора изглежда много рядко. Докато в доклада си за НПМ за 2021 г. Омбудсманът съобщава за увеличаване на броя на жалбите за малтретиране в такива заведения, докладът ѝ за 2022 г. не съдържа подобни коментари. Що се отнася до употребата на сила от страна на полицията, в доклада за посещението си през 2021 г. (§ 13) КПИ отбелязва, че макар „голямото

³ CPT/Inf (2018)15, § 38

⁴ Виж (CPT/Inf (2022) 20), § 37

мнозинство" от интервюираните лица да са заявили, че са били третирани коректно, делегацията е получила няколко твърдения за физическо малтретиране, най-вече в София. Конкретните констатации от докладите на НПМ и КПИ са представени в рамките на съответните въпроси по-долу.

- Събиране на данни и статистика: В пътната карта от 2021 г. за изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека („пътната карта за 2021 г.“) се предвижда приемането на подробни правила за събиране на данни, свързани с малтретирането, но изглежда, че досега такива правила не са въведени. За съответните статистически данни вж. Н-Ехес(2023)14.

b) Мерки за предотвратяване на малтретирането на задържани лица

- Криминализиране на престъплението изтезание: През август 2023 г. Народното събрание въведе в Наказателния кодекс разпоредба, криминализираща изтезанията, които се наказват с лишаване от свобода до шест или осем години (последната санкция се прилага за лица, действащи в качеството на длъжностни лица), ако същото деяние не се наказва с по-висока санкция съгласно други разпоредби; давността е 10 години; ако е повдигнато обвинение, давността е 15 години.

- Процесуални гаранции при полицейско задържане: През 2023 г. ИНСТРУКЦИЯ № 81213-78 от 24 януари 2015 г. за реда за осъществяване на задържане [„оборудването на помещенията за настаняване на задържани лица и реда в тях в Министерството на вътрешните работи“] („Инструкцията от 2015 г.“) беше изменена: някои права на задържаните лица бяха описани по-подробно и бяха добавени някои нови права; беше посочено, че непълнолетните лица винаги трябва да бъдат подпомагани от адвокат, и бяха включени правила за искане на медицински преглед на задържано непълнолетно лице. Основните правила относно достъпа до адвокат, уведомяването на трето лице и медицинския преглед на пълнолетни задържани лица са сходни с тези, описани в бележките, изготвени за 1419-ото заседание (формат „Права на човека“) (декември 2021 г.).

В доклада си от 2022 г. за посещенията си през октомври 2021 г. (§ 21) КПИ отбелязва, че основните гаранции срещу малтретиране „почти никога не са били приложими“ на практика по време на 24-часовото полицейско задържане: правото да се уведоми трето лице за задържането е засегнато от закъснения; достъпът до лекар обикновено е осигурен, но по начин, изключващ медицинската поверителност, с повърхностен преглед, лошо регистриране и липса на механизъм за докладване; правна помощ е достъпна в най-добрия случай към края на периода на задържане; декларацията за правата се подписва, но не се предоставя систематично на задържаните. През октомври 2023 г. властите посочват, че през 2021 г. и 2022 г. приблизително 7 % от задържаните от полицията лица са поискали адвокат.

- Процесуални гаранции в местата за лишаване от свобода: Вътрешното законодателство позволява на задържаните лица да поискат съдебно-медицински преглед; подзаконов нормативен акт задължава медицинските специалисти да информират директно прокуратурата за всички установени наранявания. В доклада от посещенията си през 2021 г. (§ 54) КПИ отново подчертава, че медицинските прегледи при постъпване в места за лишаване от свобода все още са повърхностни и не са поверителни, регистрирането е повърхностно, а докладването на наранявания често не се извършва. В доклада си от 2022 г. на НПМ за 2021 г. Омбудсманът отбелязва, че липсата на медицински специалисти в местата за лишаване от свобода е системен проблем; и дава примери за нерегистрирани наранявания. В комуникацията си за 2023 г. БХК посочи, че законът не предвижда краен срок за първоначален медицински преглед и че през 2021 г. значителна част от задържаните лица са посочили, че са били прегледани от лекар един или повече дни след като са били задържани или че изобщо не са били прегледани. БХК посочи също така несъответствие между подзаконовата уредба и уредбата на законово ниво, тъй като последната не изисква лекарят пряко да уведоми прокурора за установените наранявания.

c) Мерки, насочени към подобряване на ефективността на разследванията и дисциплинарните мерки

През май 2023 г. Наказателно-процесуалният кодекс беше изменен, за да се предвиди право на оспорване пред съда на отказа на прокурора да образува досъдебно производство за тежки престъпления и други престъпления, свързани с правата по Конвенцията (вж. група S.Z., Бележки, подготвени за 1468-ото заседание (юни 2023 г.)).

- Информация за разследвания, свързани с използването на сила по време на митинги през 2020 г.: В отговор на решението на Комитета от септември 2021 г., в което се иска информация за резултата от всяка проверка или досъдебно производство във връзка със съобщените случаи на малтретиране и прекомерна употреба на сила от страна на полицията по време на тези митинги, властите заявяват, че тези инциденти са били подробно разследвани и са били образувани седем

досъдебни производства. В комуникацията си от октомври 2023 г. БХК оспорва ефективността на тези разследвания, като отбелязва, че повече от три години след инцидента няма осъдителни присъди.

-Гаранции за независимостта на предварителните проверки и разследвания: Както вече беше посочено, предварителните проверки и разследванията, свързани с полицейски служители и служители в местата за лишаване от свобода, се контролират от местните прокурори, както всяко друго разследване. Предварителната проверка може да бъде извършена както от прокурор, така и от полицейски служител. След официалното образуване на досъдебно производство следствените действия, свързани с полицейски служители, се извършват от следователи под надзора на прокурор.

- Дисциплинарни мерки: Както вече беше посочено, възможно е временно отстраняване от длъжност по време на наказателно или дисциплинарно производство, ако има вероятност полицейският служител да попречи на разследването. През май 2018 г. Конституционният съд обявява за противоконституционна разпоредба, изискваща автоматично отстраняване от длъжност на полицейски служители, които са обвинени в извършване на престъпление и успоредно с това са обект на дисциплинарно производство.

Анализ на Секретариата

Подробен анализ на индивидуалните и общите мерки може да бъде намерен в Н/Ехес(2023)14.

Индивидуални мерки

Съгласно практиката на Европейския съд⁵, служителите на правоприлагащите органи, които са били осъдени за престъпления, свързани с малтретиране, следва да бъдат освободени от длъжност. Властите са обяснили, че не са възможни по-нататъшни наказателни или дисциплинарни мерки по делото *Мюмюн* и са предоставили информация за дисциплинарни мерки по делото *Димитров и други*. Въпреки това, тъй като някои от служителите, отговорни съответно за изтезанията и за убийството по непредпазливост по тези дела, изглежда все още работят в контакт със задържани лица, остава необходимостта да се предостави оценка дали тези полицейски служители са подходящи за работа със задържани лица или следва да бъдат прехвърлени на други функции.

Що се отнася до делото *Стойков*, сериозна загриженост буди фактът, че властите все още не са отговорили на поканата на Комитета да проведат досъдебно производство (а не просто проверка) относно констатациите на Европейския съд, сочещи акт на изтезание, и не са предоставили обяснения. Ето защо е необходимо отново да бъдат призовани да отговорят на тази покана без никакво забавяне. По същия начин властите следва бързо да предоставят своята оценка на възможността за провеждане на нови разследвания по делата *Полфрийман* и *Игнатов* и, ако такава възможност съществува, да възобновят разследванията. Те следва също така да предоставят информация за индивидуалните мерки, предвидени или предприети по делото *Рибчева и Други*, както и за резултата от възобновеното наказателно производство по делото *Янчовичин*, което понастоящем е висящо пред Върховния касационен съд.

Общи мерки

1) Случаи на малтретиране, мониторинг и статистика

Що се отнася до малтретирането в местата за лишаване от свобода, докато през 2017 г. и 2022 г. КПИ отбелязва, че такива жалби са много редки, броят на преписките, разгледани от прокуратурата през 2022 г., и докладът на омбудсмана за 2021 г. показват леко увеличение на броя на тези жалби, като същевременно различни източници посочват, че регистрирането и докладването на наранявания не винаги се извършва правилно. Що се отнася до малтретирането при полицейско задържане, докладите на експертите и на гражданското общество сочат, че задържаните лица все още са изложени на значителен риск от малтретиране, въпреки че в доклада си за посещенията през 2021 г. КПИ представи по-малко отрицателна оценка на случаите на малтретиране в сравнение с доклада за посещенията през 2017 г. Това потвърждава необходимостта от засилване на прилагането на предпазните мерки срещу малтретиране и от предприемане на допълнителни мерки за гарантиране на ефективността на разследванията, както е посочено в съответните раздели по-долу.

Що се отнася до статистическите данни, властите следва отново да бъдат приканени да въведат национална система за събиране на статистически данни за жалбите, наказателните преследвания и

⁵ Вж., наред с много други, решението по делото *Мюмюн*, § 69.

дисциплинарните и наказателните санкции, свързани с малтретиране, както е препоръчано от КПИ, и да предоставят подробни и сравними статистически данни.

Тъй като от предоставената информация не става ясно, че властите са предприели конкретни мерки в подкрепа на по-интензивен мониторинг от страна на Омбудсмана или на НПО (извън полицейските обекти на границата), те могат да бъдат приканени отново да подкрепят такъв по-интензивен мониторинг чрез конкретни мерки.

2) Мерки, насочени към предотвратяване на малтретирането

Що се отнася до правната рамка, Комитетът би могъл да приветства приемането на разпоредба, криминализираща изтезанията, в очакване на задълбочена оценка на нейното прилагане, и да прикани властите да отговорят на въпросите, посочени в Н/Ехес(2023)14. Той би могъл също така да ги прикани отново да обмислят необходимостта от криминализиране на изтръгването на самопризнание от заподозрян, на когото все още не е повдигнато обвинение на етапа на досъдебното производство, тъй като горепосочената нова разпоредба би могла да се прилага само ако малтретирането е толкова тежко, че представлява изтезание.

Що се отнася до гаранциите срещу малтретиране, в докладите на експертите и на гражданското общество продължава да се посочва, наред с другото, че безплатната правна помощ невинаги е на разположение или се забавя и че трябва да се подобрят бързината, качеството и поверителността на медицинските прегледи и регистрирането на наранявания при задържане от полицията и в местата за лишаване от свобода. Изглежда, че измененията от 2023 г. на Инструкцията от 2015 г. са засилили основно прилагането на правото на правна помощ и медицински прегледи на задържаните непълнолетни лица, което е положително. Те също така предвиждат по-разбираема декларация на правата, което може да бъде отбелязано с интерес. Въз основа на наличната информация обаче изглежда, че те не укрепват правото на достъп до адвокат и на надлежен медицински преглед на пълнолетните задържани лица. С оглед на дългогодишния характер на горепосочените проблеми, властите трябва бързо да предоставят анализ на въздействието на измененията от 2023 г. и на основните причини за продължаването на тези проблеми. Както вече беше подчертано от Комитета, те следва също така да представят конкретни мерки, за да гарантират : i) своевременен достъп до правна помощ при полицейско задържане и зачитане на желанието на задържаното лице да бъде разпитано в присъствието на адвокат, освен в надлежно обосновани ситуации; ii) бързи, поверителни и точни медицински прегледи и тяхното регистриране както в полицейските управления, така и в местата за лишаване от свобода; iii) своевременно уведомяване на трето лице при полицейско задържане.

Що се отнася по-конкретно до медицинските прегледи, властите следва отново да бъдат приканени i) да представят оценка дали са необходими допълнителни мерки, за да се гарантира, че задържаните лица се преглеждат от подходящо обучени лекари, които имат както формална, така и фактическа независимост, за да се предотврати неефективността на разследванията поради лошото качество на медицинските прегледи; и ii) да гарантират, че медицинският персонал е на разположение всеки ден, например възможност за идване при поискване всеки ден, за да се подобри откриването и докладването на наранявания. Те могат да бъдат приканени също така да продължат да анализират евентуалното въвеждане на системен видеозапис на разпитите на заподозрените лица. За да отговорят на въпроса, който остана нерешен след приключването на делото *Ангелова*, те следва да предоставят в допълнение информация за практическите мерки за осигуряване на навременна медицинска помощ при задържане.

В светлината на наблюденията на БХК властите следва да представят и своята оценка дали е необходимо в първичното законодателство да се въведе задължение (понастоящем предвидено в подзаконов нормативен акт) за лекарите в местата за лишаване от свобода да докладват констатираните наранявания пряко на прокурор; както и да обмислят необходимостта от въвеждане на краен срок за първия медицински преглед в местата за лишаване от свобода.

3) Мерки, насочени към подобряване на ефективността на разследванията и дисциплинарните мерки

Комитетът би могъл да приветства важната законодателна реформа от май 2023 г., с която се въвежда правото на обжалване пред съд на отказа за образуване на досъдебно производство, което има потенциала да отстрани първопричината за нарушенията в значителен брой случаи от групата дела *Великова*. Той би могъл да прикани властите да предоставят своевременно информация за относима съдебна практика.

Въпреки това, изглежда са необходими допълнителни мерки в няколко области, наред с другото, за да се гарантира независимостта на предварителните проверки и досъдебните производства във

всички ситуации; навременно, независимо и компетентно събиране на доказателства (вж. също анализа по-горе относно медицинските прегледи) и адекватни дисциплинарни мерки.

На първо място, Комитетът би могъл да повтори поканата си към властите да въведат автоматично уведомяване на прокуратурата за жалби за малтретиране, получени от полицията, за да могат прокурорите да гарантират независимостта на всяка предварителна проверка, както и своевременното служебно образуване на досъдебно производство и своевременното събиране на доказателства.

На второ място, той би могъл отново да прикани властите да гарантират, че предварителните проверки и досъдебните производства се провеждат под надзора на прокурори, които нямат (редовни) работни отношения със заподозрените полицейски служители. Той би могъл също така да ги прикани да гарантират, че предварителните проверки се възлагат на разследващи органи, които се ползват с достатъчна институционална и йерархична независимост и които нямат (редовни) работни отношения със заподозрените полицейски служители; както и че предварителните проверки, отнасящи се до персонала в местата за лишаване от свобода, не се възлагат на полицейски служител, чието работно място е в съответното място за лишаване от свобода.

Властите следва отново да бъдат приканени да посочат как възнамеряват да гарантират, че служителите на правоприлагащите органи, които са били осъдени за престъпления, свързани с малтретиране, биват освобождавани от длъжност в съответствие с установената практика на Европейския съд; и че полицейските служители или служителите на местата за лишаване от свобода, обвинени в малтретиране, могат да бъдат временно отстранени от длъжност на основания, свързани с повдигнатите срещу тях обвинения за малтретиране, заедно с гаранции срещу злоупотреба с временното отстраняване, дори ако няма риск да попречат на разследването.

Що се отнася до публичността и участието на жертвите или техните роднини във вътрешните проверки на МВР, Комитетът би могъл да прикани властите да предоставят *конкретна информация* относно правилата за класифициране на информацията и практиките, приложими към вътрешните проверки, за да може да се прецени дали сега жертвите могат, в обосновани ситуации, да получат достатъчна и навременна информация за резултата от тях, или са необходими изменения с оглед предотвратяване на нарушения, подобни на тези в решението по делото *Рибчева и Други*.

Накрая, властите следва да предоставят допълнителна конкретна информация за резултата от досъдебните производства срещу полицейски служители във връзка със съобщените случаи на прекомерна употреба на сила по време на митингите през 2020 г. и, в зависимост от случая, за наложените санкции и всякакви други предприети мерки. Това би било важен показател за въздействието на предприетите до момента мерки и за настоящото положение по отношение на разследванията на малтретирането по време на арест и задържане.

- Заклучения и перспективи

В продължение на повече от две десетилетия Комитетът следи отблизо въпросите, повдигнати от решението по делото *Великова* и от десетки подобни дела, и в процеса на изпълнение на решенията бяха отчетени няколко значителни реформи. Те се отнасяха, наред с другото, до въвеждането на съдебен контрол върху прекратяването на разследванията, теста за „абсолютна необходимост“ при употребата на сила, правилата за идентифициране на полицейските служители, участващи в специални операции, и укрепването на уредбата за гаранции срещу малтретиране, създаването на НПМ. През 2023 г. властите приеха и важни законодателни изменения, свързани със съдебния контрол върху отказите за образуване на досъдебно производство и криминализирането на изтезанията. Въпреки че горепосочените реформи не са разрешили всички нерешени въпроси, вече е постигнат значителен напредък. За да отчете този напредък, Комитетът би могъл да разгледа приемането на финална резолюция по старото водещо дело *Великова* и да реши да продължи наблюдението на всички нерешени въпроси в контекста на делото *Димитров и Други*.

Комитетът би могъл също така да прикани властите да започнат консултации със Секретариата с оглед бързото набелязване на конкретни допълнителни мерки за решаване на важните въпроси, посочени по-горе.

Осигурено финансиране: ДА

Решения

Представителите на министрите

1. припомниха, че тези дела се отнасят до смъртни случаи, малтретиране или липса на навременна медицинска помощ по време на арест, полицейско задържане или в местата за лишаване от свобода и липса на ефективно разследване по тях;

По отношение на индивидуалните мерки

2. приканиха властите да представят своята оценка за това дали полицейските служители, отговорни за изтезанията по делото *Мюмюн* и за убийството по непредпазливост по делото *Димитров и други*, които все още работят в полицията, са подходящи за работа със задържани лица или следва да бъдат прехвърлени на други длъжности;

3. призоваха властите да предоставят незабавно информация относно възможните мерки за провеждане на наказателно разследване на акта на изтезание по делото *Стойков*; приканиха ги също така бързо да предоставят своята оценка на възможността за провеждане на нови разследвания по делата *Палфрийман* и *Игнатов*, да предоставят информация относно индивидуалните мерки, предвидени или предприети по делото *Рибчева и Други*, както и относно резултата от възобновеното съдебно производство по делото *Янчовичин*;

По отношение на общите мерки

4. приветстваха важните законодателни реформи, приети през 2023 г., с които се въвежда правото на обжалване пред съд на отказ за образуване на досъдебно производство и разпоредба, криминализираща изтезанията, като същевременно отбелязаха, че прилагането им все още предстои да бъде оценено; припомниха също така предприетите преди това важни законодателни и други мерки и решиха, с оглед на постигнатия до момента значителен напредък, да приключат разглеждането на делото *Великова*, да приемат финална резолюция [CM/ResDH\(2023\)482](#) и да продължат разглеждането на всички нерешени въпроси по делото *Димитров и други*;

5. отново приканиха властите да обмислят необходимостта от криминализиране на изтръгването на самопризнание от заподозрян, който все още не е привлечен като обвиняем на етапа на досъдебното производство, и да продължат анализа си относно евентуалното въвеждане на системен видеозапис на разпитите на заподозрени лица;

6. отбелязаха с интерес измененията на съответните инструкции за задържане от полицията през 2023 г., в които по-подробно са описани някои права, и приканиха властите да предоставят информация за въздействието на тези изменения; призоваха властите да представят конкретни мерки за задържаните лица, за да им осигурят своевременен достъп до правна помощ и уведомяване на трето лице, както и бързи, поверителни и точни медицински прегледи и тяхното регистриране в полицейските управления и в местата за лишаване от свобода;

7. що се отнася до медицинските прегледи и помощ, насърчиха властите: 1) да предоставят оценка дали са необходими допълнителни мерки, за да се гарантира, че задържаните лица се преглеждат от подходящо обучени лекари, които имат както формална, така и фактическа независимост; 2) да изяснят дали е необходимо в първичното законодателство да се предвиди задължение за лекарите в местата за лишаване от свобода да уведомяват пряко прокурора за установените наранявания; 3) да предоставят информация за практическите мерки за осигуряване на навременна медицинска помощ при задържане;

8. отново призоваха властите да: гарантират, че предварителните проверки и досъдебни производства се провеждат под надзора на прокурори, които нямат (редовни) работни отношения със заподозрените полицейски служители, и че предварителните проверки се провеждат от лица, които се ползват с достатъчна институционална и йерархична независимост и нямат (редовни) работни отношения със заподозрените полицейски служители или служители в местата за лишаване от свобода; и да въведат автоматично уведомяване на прокуратурата за жалби за малтретиране, получени от полицията;

9. отново приканиха властите да посочат как са осигурили или възнамеряват да осигурят, в съответствие с установената практика на Европейския съд и заедно с подходящи гаранции, че служителите на правоприлагащите органи, които са били осъдени за престъпления, свързани с малтретиране, биват освобождавани от длъжност, а полицаите или служителите в местата за лишаване от свобода, обвинени в малтретиране, могат да бъдат временно отстранени от длъжност

на основания, свързани с наличието такива обвинения, дори и да няма риск да попречат на разследването;

10. приканиха властите да предоставят допълнителна конкретна информация относно резултатите от разследванията срещу полицейски служители във връзка с инциденти по време на митингите през 2020 г.; приканиха ги също така да предоставят конкретна информация относно правилата за класифициране на информацията и практиките, приложими към вътрешните проверки, за да се прецени дали сега жертвите могат, в обосновани ситуации, да получат достатъчна и навременна информация за резултатите от тях;

11. отново приканиха властите да въведат национална система за събиране на статистически данни за жалбите, наказателните преследвания и дисциплинарните и наказателните санкции, свързани с малтретиране, както е препоръчано от Европейския комитет против изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание, и да предоставят задълбочени и сравними статистически данни, както и да подкрепят с конкретни мерки по-интензивния мониторинг от страна на омбудсмана и експертни НПО;

12. приканиха властите да започнат консултации със секретариата с оглед бързото набелязване на конкретни допълнителни мерки и да предоставят информация по всички горепосочени въпроси, както и по аспектите, посочени в анализа на секретариата и в Н/Ехес(2023)14, до 30 юни 2024 г.